

ДО: Конституційного Суду України
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

СУБ'ЄКТ ПРАВА НА КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ: Балаценко Ігор Володимирович

ПРЕДСТАВНИК СУБ'ЄКТА ПРАВА НА КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ ЗА ДОВІРЕНІСТЮ: Балаценко Максим Ігорович

«14» січня 2016 року

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ
щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України**

Згідно з ч. 1 ст. 42 Закону України «Про Конституційний Суд України» №422/96-ВР від 16.10.1996, конституційне звернення - це письмове клопотання до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи. Я, Балаценко Ігор Володимирович, як громадянин України є суб'єктом права на конституційне звернення з огляду на положення ст. 43 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Відповідно до ст. 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод.

1. Норми законодавства, які застосовуються неоднозначно.

1) Частина 1 статті 5 «Дія Кодексу в часі» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 №4651-VI:

«Процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається згідно з положеннями цього Кодексу, чинними на момент початку виконання такої дії або прийняття такого рішення».

2) Пункт 2 частини 1 статті 445 «Підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 №4651-VI, в редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 №192-VIII:

«Підставами для перегляду судових рішень Верховним Судом України, що набрали законної сили, є:

<...>

2) *неоднакове застосування судом касаційної інстанції однієї і тієї самої норми права, передбаченої цим Кодексом, що зумовило ухвалення різних за змістом судових рішень».*

3) Частина 1 статті 58 Конституції України:

«Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи».

2. Факти неоднозначного застосування Верховним Судом України положень Конституції України та законів України, про офіційне тлумачення яких йдеться в конституційному зверненні. Відповідно до викладеної в Ухвалі від 12 травня 2010 року № 31-у/2010 правової позиції Конституційного Суду України *«під неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України слід розуміти різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин».*

2.1. Застосування статті 445 КПК України у справі

2015 року судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України відмовила захиснику у задоволенні заяви про перегляд Верховним Судом України Ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у справі з підстав неоднозначного застосування норм Кримінального процесуального кодексу України.

Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року № 192-VIII (далі - Закон № 192-VIII) набрав чинності з 28 березня 2015 року, що, на думку судової палати з кримінальних справ, дає підстави на перегляд рішень касаційного суду, постановлених після 28 березня 2015 року і пізніше. Оскільки Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянув справу щодо засудженого 2015 року, тому було вирішено, що повноважень переглядати судові рішення з підстав пункту 2 частини першої статті 445 КПК 2012 року до 29 березня 2015 р. судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України не має.

У даному випадку судова палата послалась на відсутність дії в часі кримінального процесуального закону навіть у випадках, коли його правила є більш сприятливими для учасників провадження (згідно зі статтею 58 Конституції України), вказала про неможливість повернення процесу (процесуальних дій) в силу положень статті 5 КПК України, зазначила, що пункт 2 частини 1 статті 445 КПК України підлягає застосуванню з дня набрання чинності Законом № 192-VIII, із чого зробила висновок, що *«предметом перегляду Верховного Суду України із зазначеної підстави можуть бути лише ухвали суду касаційної інстанції, постановлені 28 березня 2015 року і пізніше»* (копія постанови додається).

2.2. Приклад неоднозначного застосування. На противагу судовою палатою у кримінальних справах Верховного Суду України у тому ж складі 25 червня 2015 року було розглянуто і задоволено заяву заступника Генерального прокурора України у справі № 5-111кс15, де рішення касаційним судом було постановлено 19 березня 2015 року (тобто до набрання чинності Законом № 192-VIII - 28 березня 2015 р.). У мотивувальній частині постанови чітко вказано, що

«відповідно до пункту 2 частини першої статті 445 КПК 2012 року підставою для перегляду судових рішень Верховним Судом України у цій справі є неоднакове застосування судом касаційної інстанції норми, передбаченої статтею 384 КПК».

На зазначений приклад неоднакового застосування посилається також суддя Верховного Суду України у своїй Окремій думці, доданій до Постанови Верховного Суду України

3. Які саме конституційні права і яким чином були порушені внаслідок неоднозначного застосування положень Конституції та законів, про офіційне тлумачення яких йдеться. За правовою позицією Конституційного Суду України конституційне звернення може бути внесене особою, яка є суб'єктом відповідних правовідносин та має підстави стверджувати про порушення або можливість порушення її конституційних прав і свобод внаслідок неоднозначного застосування норм Конституції або законів України судами України, іншими органами державної влади, а тому прагне отримати офіційну інтерпретацію норм, які регулюють такі відносини, з метою забезпечення реалізації чи захисту своїх прав та свобод (ухвали від 31 травня 2011 року №15-у/2011, від 8 жовтня 2013 року №46-у/2013).

Відповідно до ч. 1 ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. За своєю суттю, вказане конституційне положення є закріпленням у національному законодавстві права на справедливий суд, яке передбачене у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р., ратифікованій Законом України від 17.07.1997 №475/97-ВР (надалі – Конвенція). Згідно з ч. 1 цієї статті кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Відмовивши у задоволенні заяви мого захисника з підстав неможливості застосування нової редакції статті 445 КПК України, судова палата з кримінальних справ Верховного Суду України тим самим обмежила моє право на доступ до правосуддя, оскільки по суті заява, виходячи з тексту постанови по справі №5-126кс15, не розглядалась.

В контексті обґрунтування порушення моїх прав маю також процитувати окрему думку судді Верховного Суду України М. Є. Короткевича по моїй справі:

«Згідно з Конституцією України, зміст і спрямованість діяльності нашої держави визначають права і свободи людини та їх гарантії, а не захист суду від процесуальних наслідків постановлення ним незаконного судового рішення. Вимоги до судових рішень зафіксовано у статті 370 КПК – це законність, обґрунтованість і вмотивованість, і вони стосуються ухвалення судових рішень за будь-якою процедурою. Держава не може захищати судові рішення від перегляду його в установленому порядку, а незаконне судові рішення – від можливості скасування його судом вищої інстанції за правилами відповідного провадження. Положення ж статті 445 КПК якраз і встановлюють особливі підстави для перегляду незаконного судового рішення з метою виправлення серйозних судових помилок».

4. **Позиція суб'єкта конституційного звернення щодо офіційного тлумачення.** В силу положень ст. 150 Конституції України та п. 4 ст. 13 Закону України «Про Конституційний Суд України», саме Конституційний Суд України має повноваження щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України.

Однак, суб'єкт права на конституційне звернення положеннями чинного законодавства не позбавлений права наводити свої міркування щодо предмету конституційного розгляду. Більше того, було б доцільним надати такі пояснення, адже можливість звернутись до Конституційного Суду напряму пов'язана з порушенням (здійсненим чи потенційним) прав суб'єкта. Тобто, особа, яка звертається до Суду, може у зверненні, окрім обґрунтування порушення своїх прав, навести свою точку зору на те, як саме таке порушення має бути усунуте.

З огляду на викладене вище, виникає необхідність у офіційному тлумачення положень пункту 2 частини 1 статті 445 «Підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 №4651-VI, в редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 №192-VIII, у взаємозв'язку з частиною 1 статті 58 Конституції України та частиною 1 статті 5 «Дія Кодексу в часі» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 №4651-VI в контексті наступного питання:

- чи можуть бути переглянуті рішення суду касаційної інстанції, постановлені до 28 березня 2015 року, з підстав, передбачених пунктом 2 частини першої статті 445 КПК 2012 року в редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 №192-VIII?

Моя позиція щодо цього питання зводиться до ствердної відповіді на наведене питання.

Відповідно до ч. 2 ст. 454 КПК України (в редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 №192-VIII), судді, які не погоджуються з постановою, можуть висловити окрему думку, що додається до постанови. Як вказувалось мною вище, судді Верховного Суду України Пошва Б. М. та Короткевич М. Є. виклали свої окремі думки до Постанови

копії яких додаються. Вважаю, що доводи, викладені у них, є цілком слушними та такими, що підлягають врахуванню при розгляді мого конституційного звернення.

Окремо слід наголосити, що випадки, на які не поширюється дія Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 №192-VIII, визначені в його Прикінцевих та перехідних положеннях, а саме:

«1) заяви про перегляд Верховним Судом України рішень судів, що надійшли до судів касаційних інстанцій для вирішення питання про допуск справи до провадження Верховного Суду України та рішення за якими не було прийнято на день набрання чинності цим Законом, розглядаються у порядку, що діяв до набрання чинності цим Законом;

2) заяви, що надійшли до Верховного Суду України та рішення за якими не було прийнято на день набрання чинності цим Законом, переглядаються у порядку, що діяв на день їх надходження».

На підставі вищевикладеного, керуючись ст. 150 Конституції України, ст. ст. 42, 43, 94 Закону України «Про Конституційний суд України»,

ПРОШУ:

1. Надати офіційне тлумачення положень пункту 2 частини 1 статті 445 «Підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 №4651-VI, в редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 №192-VIII, у взаємозв'язку з частиною 1 статті 58 Конституції України та частиною 1 статті 5 «Дія Кодексу в часі» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 №4651-VI в контексті наступного питання:

- чи можуть бути переглянуті Верховним Судом України рішення суду касаційної інстанції, постановлені до 28 березня 2015 року, з підстав, передбачених пунктом 2 частини першої статті 445 КПК 2012 року в редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 №192-VIII?

Додатки:

1. Копія Постанови Верховного Суду України від 24 грудня 2015 року, провадження , з Окремими думками суддів Верховного Суду України Пошви Б. М. та Короткевича М. Є.
2. Копія Постанови Верховного Суду України від 25 червня 2015 року, провадження взята з Єдиного реєстру судових рішень, режим доступу <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46449623>.
3. Копія Договору про захист прав і законних інтересів та надання необхідної юридичної допомоги у кримінальному провадженні
4. Витяги положень Конституції та законодавства України, щодо яких подане звернення.
5. Копія довіреності
6. Два додаткові примірники Конституційного звернення з копіями додатків (у відповідності до ч. 3 ст. 42 Закону України «Про Конституційний Суд України»).

**СУБ'ЄКТ ПРАВА НА
КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ**

І. В. БАЛАЦЕНКО